

ACC. N:R M. 12882: 1-3.

Landskap: Västergötland Upptecknare: Siv Winelius
Härad: Vartofta Berättare: Charlotta Sandberg
Socken: Varv Berättarens yrke: f.d. kokerska på Kavlås gods
Uppteckningsår: 1953 Född år 1858 i Åsaka

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 88.

L.U.F. 88

Kyrkkryddor.

(s. 1-3)

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 12882:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkkryddor.

1

Då jag var ett år gammal flyttade mina föräldrar från Åsaka till Varv och där växte jag upp. Från min barndom och ungdom minns jag, att de gamla, d.v.s. de som tillhörde mina farföräldrars generation, brukade ha med sig små kvistar av grönt, när de gick till kyrkan. Sedan försvann seden så småningom och på 1880-talet var den närmast bortlagd. Det var salvia och lavendel som användes. Kvisten lades innanför pärmen i psalmboken. Omkring denna lindades en näsduk. Man bar boken i vänster hand och i den högra en svart schal, för det var kallt i kyrkan på den tiden. Det var endast en sed för kvinnor att ha dessa kvistar med sig. Det var gott och uppfriskande att lukta på dem då och då under predikan. Jag minns bara att bruket var allmänt sommertid. Varje söndag medfördes då en sådan kvist och överhuvudtaget då man gick till kyrkan vid någon högtidlighet.

Blomsterbuketter var inte så brukliga i min barndom, men de gavs någon gång av föräldrar till konfirmander. Eljest hade man med sådana till kyrkan vid begravning, eller då man skulle pryda en grav. Det var mest vilda blommor som förekom. Ibland band man ett sidenband om buketten, eller också vecklades en bit papper om den. Detta skulle vara blankt och köptes i handelsboden. Sådant användes även som omslag till karameller. Skulle det vara riktigt fint, hade man vitt tårtpapperslik-

ACC. N:R M. 12882:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

nande papper om buketten. Det köptes färdigt i strutform.

Till fram på 1880-talet var det brukligt att medföra luktflaskor vid kyrkobesök. Sedan var det bara en och annan gammal kvinna, som höll fast vid bruket. Det var små glasflaskor av något olika storlek, som inköptes i handelsboden eller på marknader. Även knallarna saluförde dem. De var omkring en decimeter höga och av enklare eller finare utförande, allt efter priset. Man kunde få en sådan för en tolvskilling, men då var den av enklaste sort. Ibland gav man varandra en sådan liten flaska i present. Den var fylld med "åkållång". En del bar flaskan i klänningsfickan (lommen), andra hade den i en lösficka, som bands fast om livet. De som skulle vara litet finare hade en ficka fastsydd på underkjolen och förvarade luktflaskan där. Man använde den vid slutet av altartjänsten, innan predikan började. Det var endast ett bruk bland kvinnfolken och det var bara de som hade det bättre ställt, som hade råd att skaffa sig dessa flaskor. Annars fick man vara glad och tacksam om man blev bjuden. Var bondmoran riktigt nådig, lät hon flaskan gå i hela bänken, annars fick bara de närmast sittande. Men bänkarna var inte så långa på den tiden. De rymde bara 6 - 8 personer. Man tog några droppar på näsduken och luktade på den då och då. Men många, som ägde luktflaskor, ansåg sig inte ha råd att bjuda, för en sådan flaska skulle räcka länge och den ansågs som en lyx. Vid högtiderna var det mera allmänt bruk att medföra dessa flaskor till kyrkan än vid vanliga

ACC. N:R M. 12882:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

söndagar. Vi kallade dem endast för "åkålångflaskor".

De som så kunde tog karameller med sig till kyrkan, men knappast varje söndag. Det var mest pepparmyntspastiller, som köptes i handelsboden eller av karamellgummor, som själva gjorde dem och de billigare polkagrisarna och sedan gick omkring och sålde. Frukt förekom inte så allmänt vid kyrkobesök. Man var rädd att ätandet skulle störa gudstjänsten. Men det hände ibland att man stack till barnen ett äpple eller ett päron, för att de skulle hålla sig lugna. På 1880-talet började man lägga bort seden att medföra karameller och frukt till kyrkan. De unga tyckte inte att det var fint och dessutom tunnade kyrkobesökarna av på 1890-talet här i trakten och så försvann bruket. Karamellerna förvarades alltid i en strut i fickan och frukten hade man också där. Männen medförde endast snus i sina dosor. Dessa gick liksom luktflaskorna från den ene till den andre i bänken. Men medan det inte ansågs opassande att öppet begagna luktflaskan, var det i smyg man tog sig en pris snus, för man tyckte att nysningarna verkade störande. Därför tog sig männen helst en pris innan de gick in i kyrkan och sedan gudstjänsten var slut.

Något ogillande av någon av dessa seder från prästernas sida har jag aldrig hört talas om. Man lagade i allmänhet så att man stökat undan det hela, innan prästen kom på predikstolen.

=====